

1. Тихий В.П. Безпека людини – головний об’єкт національної безпеки України. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2017. № 4. С. 323-329.
2. Корж І.Ф. Безпека: методологічні підходи до поняття. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2019. № 38. С. 68-72.
3. Порсева Х.О. Психологічні особливості ціннісних орієнтацій осіб похилого віку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психолог. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» К., 2005. 21 с.
4. Віденський Міжнародний план дій з проблем старіння від 06 серпня 1982 р. Інформ.-пошук. система із законодавства України «Право. Версія Проф».
5. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» від 14 вересня 2020 р. № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>.
6. Населення України – 2002. Щорічна аналітична доповідь. К.: Інститут демографії соціальних досліджень НАН України, Держкомстат України, 2003. 376 с.
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Стратегії демографічного розвитку в період до 2015 року» від 24 червня 2006 р. № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/879-2006-%D0%BF#Text>.
8. В Україні налічується понад 10,8 мільйона пенсіонерів – ПФУ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3392255-v-ukraini-nalichuetsya-ponad-108-miljona-pensioneriv-pfu.html>.
9. Филатова С.А., Безденежная Л.П., Андреева Л.С. Геронтология: учеб. 3-е изд. Фенікс, 2005. 512 с.

Ієрусалімова І.О.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії права
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В період воєнного стану діяльність місцевих органів влади спрямована на забезпечення дії Конституції та законів України, здійснення заходів правового режиму, оборони, цивільного захисту, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян.

Ст. 27 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» визначено повноваження місцевих державних адміністрацій в галузі оборонної роботи. До них належать: 1) забезпечує виконання законодавства про територіальну оборону, військовий обов’язок посадовими особами і громадянами,

підприємствами, установами і організаціями; 2) здійснює заходи, пов'язані з територіальною обороною, мобілізаційною підготовкою, цивільним захистом на відповідній території; 3) забезпечує виконання законодавства про пільги, встановлені для ветеранів війни та прирівняних до них осіб, військовослужбовців, звільнених з військової служби, а також про пільги і допомогу сім'ям військовослужбовців строкової служби та громадян України, які проходять військову службу у військовому резерві (резервістів); 4) бере участь в організації та забезпеченні заходів підготовки населення України до участі в русі національного спротиву та підготовці молоді до військової служби, сприяє проведенню призову громадян на строкову військову та альтернативну (невійськову) службу на відповідній території; 5) вживає заходів щодо створення належних умов для функціонування пунктів пропуску через державний кордон України [**Ошибка! Закладка не определена.**, ст.27].

Втім, місцеві органи виконавчої влади в силу запровадження адміністративно-правового режиму воєнного стану здійснюють не лише виконавчу владу в областях і районах, містах Києві та Севастополі, але й є суб'єктами оборони України.

Ст.14 Закону України «Про оборону України» визначено повноваження місцевих органів виконавчої влади, що здійснюються в період оборони, а саме: організовують і виконують завдання територіальної оборони; вирішують питання організації цивільного захисту, виконання органами управління у справах цивільного захисту покладених на них завдань; організовують надання підприємствами, установами та організаціями комунально-побутових послуг і ресурсів, виробництво та постачання продукції, електро- і теплоенергії Збройним Силам України та іншим військовим формуванням на договірних засадах; надають у визначеному законодавством порядку частинам, підприємствам, установам та організаціям і навчальним закладам Збройних Сил України та іншим військовим формуванням службові приміщення і житлову площу як у мирний, так і у воєнний час; організовують військовий облік і підготовку громадян України до військової служби, в тому числі допризовну підготовку молоді, підготовку призовників з військово-технічних спеціальностей та військово-патріотичного виховання, забезпечують їх призов на строкову військову службу, на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори; виконують передбачені законодавством заходи щодо мобілізаційної підготовки та проведення мобілізації на відповідній території, у тому числі здійснення контролю за станом мобілізаційної готовності підприємств, установ та організацій, що є об'єктами спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах і перебувають в управлінні районних і обласних рад або належать до майна Автономної Республіки Крим чи підприємств, установ та організацій усіх форм власності, які в установленому порядку залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень); реалізують право на соціально-економічний та соціально-правовий захист військовослужбовців та осіб,

звільнених у запас або у відставку, членів їх сімей, а також членів сімей військовослужбовців, які загинули (померли), пропали безвісти, стали особами з інвалідністю під час проходження військової служби або потрапили в полон у ході бойових дій (війни) чи під час участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки; здійснюють інші повноваження в галузі оборонної роботи, передбачені законодавством [1, ст.14].

У разі запровадження режиму воєнного стану місцеві державні адміністрації виконують дані повноваження з урахуванням спеціальних умов та становища, при цьому, отримуючи статус військових адміністрацій, адже, воєнний стан передбачає надання органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки. У зв'язку з цим та відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» можуть утворюватися тимчасові державні органи - військові адміністрації.

Окрім загальних повноважень, які виконують дані місцеві органи влади в період дії режиму воєнного стану вони наділені повноваженнями щодо: 1) сприяння діяльності аварійно-рятувальних служб за місцем їх дислокації, під час прямування до зон надзвичайних ситуацій та під час ліквідації надзвичайних ситуацій, зокрема у поданні їм необхідних транспортних та інших матеріальних засобів і послуг; 2) погодження проекту плану проведення потенційно небезпечних заходів в умовах присутності цивільного населення за участю особового складу Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів з використанням озброєння і військової техніки; взаємодіє з органами військового управління під час планування та проведення таких заходів з метою запобігання і недопущення надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків; 3) забезпечення своєчасного інформування населення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій під час проведення потенційно небезпечних заходів в умовах присутності цивільного населення за участю особового складу Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів з використанням озброєння і військової техніки; 4) розгляду проектної документації на будівництво захисних споруд цивільного захисту (цивільної оборони) та розділ щодо інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у складі містобудівної документації [2, ст.25].

Ст.13 Закону України «Про основи національного спротиву» визначено, що обласні, Київська та Севастопольська міські, районні державні адміністрації (відповідні військово-цивільні або військові адміністрації у разі їх утворення): 1) беруть участь в організації та проведенні заходів національного спротиву; 2) беруть участь у створенні штабу зони (району) територіальної оборони, спрямуванні його діяльності та забезпеченні його функціонування; 3) беруть участь у створенні системи управління територіальної оборони в зоні (районі) територіальної оборони та підготовці громадян України до національного спротиву; 4) беруть участь у здійсненні заходів контролю за створенням, зберіганням та обслуговуванням запасів

матеріально-технічних і сировинних ресурсів, передбачених для виконання завдань національного спротиву; 5) беруть участь у навчаннях (тренуваннях), оперативно-польових поїздках з територіальної оборони та підготовці громадян України до національного спротиву; 6) здійснюють інші повноваження, визначені законом [6].

Ст.13 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» встановлено, що рішення місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, які стосуються прав і свобод людини і громадянина, що обмежуються у зв'язку з введенням воєнного стану, тимчасово не застосовуються [3].

В умовах дії режиму воєнного стану створюються районні, обласні військові адміністрації на відповідній території, які виконують відповідні спеціальні повноваження на певній території. Районні, обласні військові адміністрації здійснюють на відповідній території, разом із повноваженнями місцевих державних адміністрацій, повноваження із запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану [3].

Указом Президента України №68/2022 від 24 лютого 2022 року «Про утворення військових адміністрацій» було утворено 24 обласні військові адміністрації та Київську міську військову адміністрацію. У зв'язку з утворенням військових адміністрацій обласні, Київська міська державні адміністрації та голови цих адміністрацій набувають статусу відповідних військових адміністрацій та начальників цих військових адміністрацій. Генеральному штабу Збройних Сил України, Кабінету Міністрів України, обласним, Київській міській військовим адміністраціям відповідно до компетенції здійснювати спрямування, координацію та контроль за діяльністю обласних, Київської міської, районних військових адміністрацій [4].

У разі прийняття рішення про утворення районних, обласних військових адміністрацій їх статусу набувають відповідно районні, обласні державні адміністрації, а голови районних, обласних державних адміністрацій набувають статусу начальників відповідних військових адміністрацій. У разі набуття районною, обласною державною адміністрацією статусу відповідно районної, обласної військової адміністрації посади державних службовців у таких адміністраціях можуть заміщатися військовослужбовцями військових формувань, утворених відповідно до законів України, особами рядового і начальницького складу правоохоронних органів, служби цивільного захисту, які відряджаються до них у встановленому законодавством порядку для виконання завдань в інтересах оборони держави та її безпеки із залишенням на військовій службі, службі в правоохоронних органах, органах та підрозділах цивільного захисту без виключення зі списків особового складу. Перелік посад у військових адміністраціях населених пунктів, які підлягають заміщенню військовослужбовцями військових формувань, особами рядового і начальницького складу правоохоронних органів, а також перелік посад, що можуть бути заміщені військовослужбовцями військових формувань, особами рядового і начальницького складу правоохоронних органів у районній, обласній військовій адміністрації, затверджуються Президентом України за

поданням Головнокомандувача Збройних Сил України. Загальне керівництво діяльністю військових адміністрацій населених пунктів здійснюють керівники відповідних районних державних адміністрацій або начальники районних військових адміністрацій (у разі їх утворення). Безпосереднє керівництво військовими адміністраціями здійснюють їхні начальники [3, ст.4].

Повноваження військових адміністрацій здійснюються з урахуванням особливостей воєнного стану, зокрема: 1) повноваження щодо запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану; 2) повноваження у сфері соціально-економічного розвитку на відповідній території: забезпечення ефективного використання природних, трудових і фінансових ресурсів; залучення на договірних засадах підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності щодо виробництва продукції, виконання робіт (послуг), необхідних для територіальної громади; складання та затвердження місцевого бюджету; прийняття рішень щодо надання пільг зі сплати місцевих податків і зборів; встановлення тарифів на побутові, комунальні транспортні та інші послуги; 3) повноваження щодо управління об'єктами житлово-комунального господарства побутового, торговельного обслуговування, транспорту і зв'язку, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад; забезпечення населення паливом, електроенергією, газом та іншими енергоносіями; вирішення питань водопостачання, відведення та очищення стічних вод; вирішення питань збирання, транспортування, утилізації та знешкодження побутових відходів; затвердження маршрутів і графіків руху місцевого пасажирського транспорту незалежно від форми власності тощо; 4) повноваження з питань управління навчальними закладами, закладами охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту, які належать територіальним громадам; організації їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення; забезпечення соціально-культурних закладів; 5) повноваження щодо охорони та оборони на відповідній території: сприяння організації призову громадян на строкову військову та альтернативну (невійськову) службу; здійснення заходів щодо створення належних умов для функціонування пунктів пропуску через державний кордон України; встановлення посиленої охорони важливих об'єктів національної економіки та об'єктів, які забезпечують життєдіяльність населення; сприяння діяльності суду, органів прокуратури, юстиції, служби безпеки, органів Національної поліції, адвокатури і Державної кримінально-виконавчої служби України; 6) повноваження нормативно-правового та адміністративного спрямування: скасування актів виконавчих органів відповідної ради, які не відповідають Конституції, законам України, іншим актам законодавства; встановлення відповідно до законодавства правил з питань забезпечення в населеному пункті чистоти і порядку, торгівлі на ринках, додержання тиші в громадських місцях; прийняття рішень з питань захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, боротьби зі стихійним лихом, епідеміями, епізоотіями; прийняття рішень про заборону торгівлі зброєю, сильнодіючими хімічними і отруйними речовинами, а також алкогольними напоями та

речовинами, виробленими на спиртовій основі; забезпечення централізованого тимчасового зберігання архівних документів, що не належать до Національного архівного фонду.

Принагідно слід відзначити, що для виконання повноважень місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у визначених законодавством випадках, в районі відсічі збройної агресії Російської Федерації, зокрема в районі проведення антитерористичної операції можуть утворюватися військово-цивільні адміністрації [5]. Однак, у зв'язку з утворенням військових адміністрацій населених пунктів повноваження військово-цивільних адміністрацій цих населених пунктів припиняються з дня початку здійснення відповідною військовою адміністрацією своїх повноважень. У разі утворення районних, обласних військових адміністрацій у день набрання чинності актом Президента України про їх утворення припиняються повноваження відповідних районних, обласних військово-цивільних адміністрацій [3, ст.4].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про оборону України: Закон України від 6 грудня 1991 року № 1932-XII. Відомості Верховної Ради України, 1992. № 9. Ст.106.
2. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV. Відомості Верховної Ради України, 1999. № 20-21. Ст.190.
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. Відомості Верховної Ради, 2015. № 28. Ст.250.
4. Про утворення військових адміністрацій: затв. Указом Президента України №68/2022 від 24 лютого 2022 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/682022-41405>
5. Про військово-цивільні адміністрації: Закон України від 3 лютого 2015 року № 141-VIII. Відомості Верховної Ради, 2015. № 13. Ст.87.
6. Про основи національного спротиву: Закон України 16 липня 2021 року № 1702-IX. Відомості Верховної Ради, 2021. № 41. Ст.339.

Пікуля Т. О.,
кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри теорії та історії права
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

МІСЦЕ ТА РОЛЬ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНІЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІЙ СИСТЕМАХ БЕЗПЕКИ

На думку британської аналітичної компанії The Economist Intelligence Unit (EIU), військове вторгнення Росії в Україну знаменує собою визначальний момент у перебудові геополітичного порядку. У який спосіб ця війна може вплинути на глобальний баланс сил спрогнозуємо проаналізувавши основні тенденції розвитку системи міждержавних відносин.